

Mr. SINNINGHE DAMSTÉ de vergadering openend, herdenkt het overlijden van de Dirigerend Officier der Rijkspolitie 2e kl. , commandant van het district Amsterdam der Rijkspolitie. Zijn aanwezigheid op deze bijeenkomsten betekende een bijdrage tot het gezamenlijk overleg tussen politie en BVD. Met grote droefheid moeten wij constateren hem verloren te hebben.

Een bijzonder woord van welkom richt hij tot de Commissaris van Gemeentepolitie , die zowel bij de BVD als bij de politie - men denke o.a. aan het "Landelijk Contact" - geen onbekende is en voortaan deze vergaderingen zal bijwonen (De verbindingen Breda, Delft en R.P. Winschoten zijn verhinderd aanwezig te zijn).

Mr. DAMSTÉ deelt vervolgens mede dat de "Richtlijnen Exploitatie van Politieke Gegevens" nog steeds niet door de Minister van Binnenlandse Zaken zijn uitgegeven; ze liggen nu bij het Ministerie van Justitie om advies.

Hierna gaat Mr. DAMSTÉ over tot het geven van enige beschouwingen naar aanleiding van het onlangs verschenen rapport van Lord Denning in de z.g. Profumo-zaak:

Wie sensatie verwacht, zal teleurgesteld worden, want het zal hier gaan over deel II van het rapport van Lord Denning, betreffende de werkzaamheid van de Britse veiligheidsdienst. Spreker acht de zaak in hoofdtrekken bekend en geeft daarover dan ook slechts een korte beschrijving. Wat de feiten betreft wil hij zich bij zijn critiek beperken tot die feiten, die door Lord Denning zijn vermeld.

Vervolgens geeft spr. een chronologische opsomming van de relevante feiten, en van Lord Denning's beoordeling daarvan. Deze laatste komt hierop neer:

1. De Britse veiligheidsdienst was niet geschokt door Ward's verzoek - op instigatie van Iwanov - aan Christine Keeler om bij Profumo uit te vissen, wanneer Duitsland atoomkoppen van de V.S. zou krijgen: er was nl. geen aanwijzing dat Christine dit aan Profumo inderdaad had gevraagd, althans dat Profumo ooit iets zou hebben losgelaten. Voor de Britse veiligheidsdienst M.I. 5, kon slechts aan de orde komen de vraag, of Ward niet zou worden vervolgd wegens uitlokking tot schending van staatsgeheimen; waar vanafgezien werd omdat dan Christine de enige getuige - en zeker geen beste - zou zijn.
2. Er was geen security-risico, want Iwanov was al weg en er behoefde geen twijfel te bestaan aan de loyaliteit van Profumo. Mogelijk had hij een affaire met Christine gehad, doch dat regardeerde M.I. 5 niet; het zou misschien politieke implicaties hebben, maar security-relevant zou het niet zijn. Misschien zou het wenselijk geweest zijn de Minister-President te waarschuwen als die het nog niet wist, maar diens departement wist er immers van en men zou daar met Profumo spreken. Weliswaar wist M.I. 5 niet van het resultaat, maar er was ook geen rapport aan M.I. 5 gevraagd.

3. Het algemene directief aan M.I. 5 beperkte de werkzaamheid van de dienst zeer nadrukkelijk tot de veiligheid van de staat, niet daarbuiten, tenzij in geval van een bijzonder belangrijk openbaar belang. Het is dit directief geweest dat tot driemaal toe M.I. 5 deed besluiten in negatieve zin, nl. om zich niet te bemoeien met iets dat niet duidelijk een security-zaak was. Lord Denning: I cannot blame them for that decision.

Toch vraagt Lord Denning zich af, of M.I. 5 zich niet geroepen had kunnen voelen om spontaan naar MacMillan's departement te gaan, toen gebleken was dat de geruchten omtrent de affaire Profumo-Keeler waarschijnlijk wel juist waren; M.I. 5 was immers al door "Admiralty House" in de zaak betrokken geweest. Aan de hand van het beperkende directief beantwoordt Lord Denning de vraag ontkennend en hij besluit: Zo komt men tot de conclusie dat deze zaak zonder precedent was. De uiterst belangrijke politierapporten waren niet aan de ministers aangeboden, hetgeen i.c. onheil heeft gebracht. Maar de regeringsmachinerie voorzag niet in deze situatie, immers de veiligheidsdienst achtte geen security-risk aanwezig, maar slechts een geval van moreel wangedrag van een minister en daar bestaat geen procedure voor.

Volgens Lord Denning heeft M.I. 5 het security-aspect toen het zich voordeed volledig behandeld: M.I. 5 rapporteerde aan alle betrokkenen en zag als voornaamste gevaar slechts Iwanov en Ward. De dienst zorgde dat Profumo en andere ministers werden gewaarschuwd voor Ward en lichtte ook het Foreign Office in. Er was geen reden om aan een security-lek te denken. Tot zijn conclusies kwam M.I. 5 eerlijk en redelijk en men kan derhalve niet zeggen dat de dienst tekortgeschoten is.

Evenmin is de politie tekortgeschoten, Special Branche, de I.D. van de Londense politie, heeft in elk opzicht goed samengewerkt met de veiligheidsdienst.

Lord Denning vat nog eens samen: Er is geen machinerie voor gevallen van moreel wangedrag; noch de veiligheidsdienst, noch de politie heeft in zo'n geval reden voor een onderzoek als er iets bekend wordt, evenmin hebben ze een meldingsplicht. En het is maar goed ook dat ze niet in het privéleven van staatsburgers gaan duiken, want het Koninkrijk is geen politiestaat ! Als dus een minister zich misdraagt en er komt schandaal, dan is dat een zaak van die Minister en van zijn collega's. Het is hùn verantwoordelijkheid en van niemand anders.

Mr. DAMSTÉ kan veel van Lord Dennings beschouwingen onderschrijven, maar meent dat in Nederland de zaak anders gelopen zou zijn. De BVD heeft wel degelijk slechts beperkte taken, maar zo beperkt als de Britse dienst zal de Nederlandse veiligheidsdienst zich zeker niet opstellen. In de gegeven situatie zou spreker ongetwijfeld al in een zeer vroeg stadium de Minister van Binnenlandse Zaken hebben ingelicht en alert zijn gebleven. Een bepaalde "machinerie" is er in Nederland niet voor zulke gevallen, maar ook niet nodig.

Discussie

Tijdens de discussie komt o.m. het volgende ter sprake: De heer constateert dat Profumo chantabel was, nadat deze in het parlement de feiten had ontkend.

De heer meent dat het niet "doordrukken" van de zaak naar de verantwoordelijke minister te wijten is aan "schooltie" invloeden.

Op de vraag van antwoordt Mr. DAMSTÉ dat de Directeur-Generaal van de veiligheidsdienst niet naar de Minister-President behoefde te gaan. Hij doet dit alleen in "most important" gevallen en wendde zich in casu tot de secretaris van het kabinet.

 merkt op dat het "griezelig" is, dat men in Engeland niet wist onder welke Minister de Veiligheidsdienst valt.

Mr. DAMSTÉ beaamt dit, doch merkt op dat dit hier te lande duidelijk is: het budget voor de Dienst komt van de Minister van Binnenlandse Zaken. In Engeland wordt dit aangevraagd door de Directeur-Generaal aan het Ministerie van Financiën.

Op de vraag van de heer , of het Hoofd van de BVD ook zijn Minister zou inlichten als een minister zou kunnen worden gehanteerd op een ander dan politiek gebied, antwoordt Mr. DAMSTÉ bevestigend: Een Minister is een component van het regeringsbeleid, hij heeft geheimen (bijv. Nato-geheimen) en is derhalve kwetsbaar in politiek opzicht.

Tenslotte komt nog ter sprake de vraag, wie door de korpschef zou moeten worden gewaarschuwd indien plaatselijke autoriteiten in een chantabele positie verkeren. Men is algemeen van gevoelen, dat zeker de Procureur-Generaal in kennis moet worden gesteld.

Mr. DAMSTÉ attendeert vervolgens de aanwezigen op het feit, dat bij de laatstgehouden verkiezingen geknoeid is met een kandidatenlijst. Een aantal van de vereiste handtekingen was vervalst.

Rondvraag

De heer , die Mr. DAMSTÉ dankt voor diens aandacht voor het terzake gebrachte onderwerp van bespreking van deze middag, vraagt of er van Duitse zijde nog mededelingen zijn te verwachten over de resultaten van de duikwerkzaamheden in het Toplitzmeer in Oostenrijk.

Mr. DAMSTÉ zegt dat hij dit niet verwacht.

De heer de MEIJER verwijst naar een perspublicatie, waarin gezegd wordt, dat door de Duitse overheid in 1944 een groot aantal regeringsfunctionarissen en industriëlen bij elkander zijn geroepen. Deze kregen de opdracht schijnfirma's op te richten. Daarvoor moesten in Spanje, Portugal en Zwitserland bedragen op banken worden gestort. Door 755 firma's werden alzo in het buitenland grote conto's gevormd. De documenten met de namen dezer firma's zouden in de in het meer gezonken kisten in veiligheid zijn gebracht.

Mr. DAMSTÉ antwoordt de heer op diens vraag, dat de BVD zeker belangstelling heeft voor het "Opleidingscentrum Geweldloze Actie", waarover onlangs in "De Telegraaf" werd gepubliceerd. Indien hierover meer gegevens worden ontvangen, zullen de politieverbindingen terzake worden ingelicht.

Tot besluit van deze bijeenkomst en ter afsluiting van het jaar deelt Mr. DAMSTÉ mede, dat 1963 voor de BVD een belangrijk jaar is geweest. De Dienst was nogal eens in het nieuws. Toen in Duitsland over de telefoonaffaire werd gesproken, was te verwachten dat ook in Nederland vragen niet zouden uitblijven. De Minister van Binnenlandse Zaken heeft het af luisteren van de telefoon door de BVD terecht toegegeven. Als er niet werd afgeluisterd, zou de BVD geen knip voor de neus waard zijn. Aan de Kamercommissie voor de BVD zijn dan ook bijzonderheden gegeven. Het betreft hier een beperkt aantal gevallen in de spionagesfeer gelegen. De waarborg tegen misbruik is het fiat van 4 ministers. "Het gordijn moet nu weer neer".

De verhouding tot de politie was in het afgelopen jaar goed. De heer CRABBENDAM ging in het afgelopen jaar weg. Zijn plaats werd ingenomen door de heer , geassisteerd door de heer . Deze overgang is gunstig verlopen. Er wordt dezerzijds bij de politieverbindingen thans meer de nadruk gelegd op de "spontane melding", d.w.z. op art. 32 van het K.B., nl.: "de melding aan de BVD van wat van belang kan zijn". Een en ander heeft reeds geleid tot een succes.

Tenslotte wenst Mr. SINNINGHE DAMSTÉ alle aanwezigen zowel zakelijk als persoonlijk een voorspoedig 1964.

In overleg met de aanwezigen stelt Mr. SINNINGHE DAMSTÉ de datum van de eerstvolgende vergadering vast op 17 maart 1964.